

UDK: 634.0.145.7x19.92(497.12)

PRISPEVEK K POZNAVANJU OODLUBNIKOV (SCOLYTIDAE) SLOVENIJE
Janez TITOVŠEK

Sinopsis

Prispevek dopolnjuje gradivo o geografski razširjenosti podlubnikov v Sloveniji. Podatki so bili zbrani v letih 1964 do 1972. Nanašajo se predvsem na gozdarsko pomembne vrste. Za 40 različnih vrst iz družine Scolytidae so poleg datuma navedeni še podatki o nahajališčih ter o gostiteljih. Ugotovljena sta tudi dva nova gostitelja za znana podlubnika, in to *Amelanchier ovalis* Medik. za *Scolytus rugulosus* Müll. in *Pinus strobus* L. za *Pityophthorus lichtensteini* Ratzb.

CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF BARK-BEETLES (SCOLYTIDAE) IN
SLOVENIA

Janez TITOVŠEK

Synopsis

It is a contribution to the knowledge about geographical distribution of bark-beetles in Slovenia (Yugoslavia). Data were collected in the years from 1964 to 1972. It refers to species, especially important for forestry. For 40 different species of Scolytidae family there are besides date, informations about localities and host plants presented. Two new host plants (*Amelancheier ovalis* Medik., *Pinus strobus* L.) for two known bark beetles (*Scolytus rugulosus* Müll., *Pityophthorus lichtensteini* Ratzb.) are stated.

Prispelo: 12. 9. 1972

Avtorjev naslov:

Janez TITOVŠEK, dipl.inž.gozd.
Biotehniška fakulteta v Ljubljani
61000 Ljubljana, Krekov trg 1

Podlubniki (Ipidae) so tipična in v Sloveniji hkrati gospodarsko najpomembnejša skupina gozdnih škodljivcev. V normalnih razmerah naseljujejo podlubniki le fiziološko oslabljena drevesa. Po naravnih katastrofah (veter, sneg, žled, požar itd.) ali zaradi zanemarjenega gozdnega reda se lahko eruptivno prenamnože in potem napadejo še zdrava drevesa in biološko stabilne gozdove. Od podlubnikov trpe predvsem iglavci, med listavci pa navadno le brest, hrast in jesen.

V tem prispevku so navedeni podlubniki, ki so bili zbrani v letih 1964/1972 predvsem na gozdnem drevju ali na gozdnih sortimentih. Zaradi popolnosti so omenjena tudi nahajališča podlubnikov, ki naseljujejo druge za gozdarja zanimive rastline kot npr. sadno drevje in srobot. *Xylocleptes bispinus* Duft. je z gozdarskega stališča nedvomno koristen podlubnik. Prav tako so koristni tudi *X. biuncus* Reitt. prav tako na srobotu in *Kissophagus novaki* Reitt. ter *K. hederæ* Schmidt na bršljanu, ki pa doslej na pregledanem materialu niso bili najdeni.

Podlubniki, ki naseljujejo zeliščne rastline iz družin Ranunculaceae, Euphorbiaceae, Papilionaceae, Elaeagnaceae, Labiatae, Arabiaceae, Rosaceae in Anacardiaceae v pričujočem prispevku niso zajeti, ker z gozdarskega stališča niso zanimivi.

Kot bo razvidno iz popisa, nekateri predeli Slovenije doslej še niso bili obdelani. Ta vrzel bo zapolnjena z naslednjimi prispevki o zoogeografski razširjenosti podlubnikov.

Navedena sta tudi dva nova gostitelja za znana podlubnika in to *Amelanchier ovalis* Medik. in *Scolytus rugulosus* Müll. in *Pinus strobus* L. za *Pityophthorus lichtensteini* Ratzb.

Družina: SCOLYTIDAE

Poddružina: Scolytinae

Rod: *Scolytus* Geoffray

-*scolytus* F.

Šmarna gora, II. 1972, hrošči pod lubjem sušic *Ulmus scabra* Mill.

Črnuče-Šentvid pri Ljubljani, III. 1972, hrošči pod lubjem sušic *Ulmus campestris* L.

-*multistriatus* March.

Črnuče-Šentvid, III. 1972, hrošči pod lubjem debelc in vej *Ulmus campestris* L.

-*rugulosus* Müll.

Leskovec pri Šentjanžu, I. 1965, hrošči prezimujejo pod lubjem in plitvo v beljavi debela in vej *Malus domestica* Borkh.

Trnovše pri Radečah, VII. 1969, zarod pod lubjem *Amelanchier ovalis* Medik.

Rimske Toplice, III. 1972, hrošči pod lubjem debelca in vej *Malus domestica* Borkh.

-*intricatus* Ratzb.

Žitkovci (Žitkovski gozd), VI. 1971, hrošči pod lubjem *Quercus Robur* L.

-mali Becht.

Leskovec pri Šentjanžu, VII. 1965, zarod pod lubjem *Malus domestica* Borkh.
Radeče, I. 1965, hrošči pod lubjem in plitvo v beljavi *Malus domestica* Borkh.
Šmarna gora, III. 1972, hrošči prezimujejo pod lubjem sušice *Malus domestica* Borkh.

-pygmaeus F.

Črnuče-Šentvid pri Ljubljani, III. 1972, zarod pod lubjem debelc in vej *Ulmus campestris* L.

Poddružina: *Ipinae*

Rod: *Hylesinus* Fab.

-fraxini Panz.

Trnovše pri Radečah, VII. 1967, zarod pod lubjem *Fraxinus ornus* L.
Lokev pri Sežani, VIII. 1968, rovni sistem na suhem debelcu *Fraxinus ornus* L.
Temenica na Krasu, V. 1969, rovni sistem na suhem debelcu *Fraxinus ornus* L.
Jezero pri Podpeči, XI. 1971, rovni sistem na hlodih *Fraxinus excelsior* L.
Šmarna gora, III. 1972, rovni sistem na suhem debelcu *Fraxinus ornus* L.
Orešje pri Sevnici, V. 1972, rovni sistem na hlođu *Fraxinus excelsior* L.

Rod: *Hylastinus* Bedel

-fankhauseri Reitt.

Kamniška Bistrica, 1969, rovni sistem na debelcu *Laburnum alpinum* (Mill.) Presl.
Šmarna gora, III. 1972, hrošči prezimujejo v ličju *Laburnum alpinum* (Mill.) Presl.

Rod: *Hylastes* Erichson

-cunicularius Er.

Hotemež pri Radečah, 1967, hrošči pod lubjem panja *Picea excelsa* am. Link.

Rod: *Hylurgops* Lec.

-palliatius Gyl

Dobrava pri Radečah, IV. 1966, zarod pod lubjem hlođu *Picea excelsa* (Lam.) Link.
Prelože na Krasu, VII. 1968, zarod pod lubjem debela posekane *Picea excelsa* (Lam.) Link.
Ločica pri Vranskem, III. 1972, hrošči pod lubjem hlođov *Picea excelsa* (Lam.) Link. in *Pinus silvestris* L.

Rod: *Myelophilus* Eich.

- minor Hart.

Hotemež pri Radečah, VII. 1964, zarod pod lubjem odmirajočega *Pinus silvestris* L.

Prelože, vznožje Kokoši, Lokev na Krasu, VII. 1968, zarod pod lubjem hlodovine ali hirajočega *Pinus nigra* Arnold.

Šentvid pri Ljubljani - Toško čelo, X. 1971, hrošči pod lubjem podrtic *Pinus silvestris* L.

-piniperda L.

Hotemež pri Radečah, VI. 1964, zarod pod lubjem debla hirajočega *Pinus silvestris* L.

Šentvid pri Ljubljani - Toško čelo, VII. 1971, zarod pod lubjem *Pinus silvestris* L.

Hraščica v Prekmurju, I. 1972, hrošči pod lubjem *Pinus silvestris* L.

Tacen, Šmarna gora, X. 1971, hrošči pod lubjem *Pinus silvestris* L.

Smrečje nad Vrhniko, III. 1972, rovni sistem pod lubjem *Pinus silvestris* L.

Rod: *Polygraphus* Er.

-polygraphus L.

Radovljica (Dobro polje), II. 1972, hrošči pod lubjem sušic *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Smrečje nad Vrhniko, III. 1972, neobeljen gradbeni les *Picea excelsa* (Lam.) Link

Rod: *Crypturgus* Er.

-pusillus Gyll.

Ljubljana (Rožnik), 1965, hrošči v hodnikih *Ips typographusa*, in *Dryocoetes autographusa* pod lubjem panja *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Horjul, IV. 1972, hrošči v hodnikih *Ips typographusa* pod lubjem hloda *Picea excelsa* (Lam.) Link.

-cribrellus Reitt.

Šmarna gora, III. 1972, hrošči v lubju panja *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Smrečje nad Vrhniko, III. 1972, hrošči v hodnikih *Polygraphus polygraphusa* v neobeljenem gradbenem lesu *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Brode v Poljanski dolini, III. 1972, hrošči v lubju hloda *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Brniki, IV. 1971, hrošči v hodnikih *Ips typographusa* in *Pityogenes chalcographusa* pod lubjem podrtice *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Rimš pri Krškem, VI. 1971, hrošči pod lubjem *Pinus silvestris* L. v rovih *Ips acuminatus*.

Mavčiče (Sorško polje), V. 1972, hrošči v hodnikih *Orthotomicus laricis* in *Dryocoetes autographus* v panjih *Picea excelsa* (Lam.) Link.

-cinereus Herbst

Brniki, IV. 1971, hrošči skupaj z *Cr. cribrellus* v rovih *Ips typographus* in *Pityogenes chalcographus* pod lubjem podrtice *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Rod: *Xylocleptes* Ferrari

-bispinus Duft.

Šmarna gora in Vikrče pod Šmarno goro, III. 1972, hrošči v *Clematis vitalba* L.

Radeče, V. 1970, hrošči v *Clematis vitalba* L.

Bohor, V. 1972, hrošči v *Clematis vitalba* L.

Rod: *Dryocoetes* Eich.

-*autographus* Ratzb.

Radeče z okolico, 1966, pogost, zarod pod lubjem *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Jatna, 1966, pogost, zarod pod lubjem *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Ločica pri Vranskem, III. 1972, zarod pod lubjem hlodov *Picea excelsa* (Lam.) Link. in *Pinus silvestris* L.

Zgornji Log v Poljanski dolini, III. 1972, hrošči pod lubjem debla *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Horjul, III. 1972, hrošči pod lubjem hloda *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Brniki, IV. 1971, hrošči pod lubjem sušice *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Sorško polje, V. 1972, hrošči pod lubjem v panjih *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Rod: *Xyloterus* Eichh.

-*domesticus* L.

Radeče, 1966, rovni sistem v krajniku *Fagus silvatica* L.

Šentjanž na Dolenjskem, žaga, XI. 1971, rovni sistem in hrošč v deskah *Quercus* sp. L.

Vikrče pod Šmarno goro, III. 1972, hrošč v letu.

-*linetus* Oliv.

Dobrava pri Radečah, 1966, zarod v hladu *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Rovte nad Logatcem, 1964, zarod v hladih *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Ponoviče pri Litiji, IV. 1971, hrošči se zavrtavajo v stoječe sušice *Picea excelsa* (Lam.) Link, prej več let zaporedoma napadene po *Fachynematus montanus*.

Rakitna, IX. 1971, rovni sistem in hrošč v hladu *Abies alba* Mill.

Šentvid - Tolško čelo, VII. 1971, zarod v hladu *Pinus silvestris* L.

Zgornji Log v Poljanski dolini, III. 1972, rovni sistem v gradbenem lesu *Picea excelsa* (Lam.) Link.

-*signatus* Fab.

Ljutomer, 1966, zarod v hladih *Quercus robur* L.

Kamniška Bistrica, 1967, zarod v hladih *Ostrya carpinifolia* Scop.

Rod: *Cryphalus* Erich.

-*piceae* Ratzb.

Vitanje - Pohorje, 1967, hrošči in ličinke v vrhaču (vetrolom) *Abies alba* Mill.

Ig pri Ljubljani, XI. 1971, hrošči pod lubjem posekanih sušic *Abies alba* Mill.

Jezero pri Podpeči, XI. 1971, hrošči v posekani sušici *Abies alba* Mill.

Krim, n.v. 900 m, XI. 1971, hrošči v sušicah *Abies alba* Mill.

Blagovica pod Trojanami, III. 1971, hrošči v posekanih sušicah ob cesti Celje-Ljubljana na *Abies alba* Mill.

Jasovnik pod Trojanami, III. 1971, rovni sistem pod lubjem gradbenega lesa *Abies alba* Mill.

Šmarna gora, III. 1972, vrhač, veje, sušica *Abies alba* Mill.

Javornik pri Postojni, 1000 m, IV. 1972, sečni odpadki *Abies alba* Mill.

Rakov Škocjan, IV. 1972, rovni sistem in hrošči pod lubjem vej *Abies alba* Mill.

Bohor, nv. 800 m, V. 1972, rovni sistem v vejah *Abies alba* Mill.

Rod: *Ernoporos* Thoms.

-tiliae Panz.

Šentvid pri Ljubljani - Črnuče, V. 1972, hrošči v po snegu polomljenih vejah
Tilia cordata Mill.

Rod: *Xyloborus* Eichh.

-(*Anisandrus*) *dispar* Fab.

Ljubljana - Rožnik, 1965, zarod v hlotu *Quercus sessiliflora* Salisb.
Dobrava pri Radečah, V. 1971, hrošči se zavrtavajo v sečne odpadki in veje
Castanea sativa Mill.
Orešje pri Sevnici, V. 1972, hrošči v hlotu *Castanea sativa* Mill.

Rod: *Taphrorychus* Eichh.

-bicolor Harbst.

Sevnica - skl. žel. postaja, 1971, hrošči pod lubjem hlotov *Fagus silvatica* L.

Rod: *Pityophthorus* Eichh.

-pityographus Ratzb.

Šmarna gora, III. 1972, zarod v vrhaču in v vejah sušice *Abies alba* Mill.
Bohor, 800 m, V. 1972, rovni sistem in hrošč v vrhaču in vejah *Abies alba* Mill.

-lichtensteini Ratzb.

Rimš pri Krškem, VI. 1971, zarod pod lubjem drobnega prelomljenega *Pinus silvestris* L.
Šmartno v Tuhinjski dolini, IV. 1972, hrošči prezimili v bubilnicah pod lubjem sušice *Pinus strobus* L., ki je preje obolel za *Cronartium ribicola* Dietr.

Rod: *Pityogenes* Bed.

-chalcographus L.

Hotemež, Dobrava, Močilno pri Radečah, 1963-1966, rovni sistemi in zarod pod lubjem sušic, podrtic in neobeljenih hlotov *Picea excelsa* (Lam.) Link.
Jatna, 1963-1966, zarod in rovni sistemi pod lubjem vej in vrhačev sušic, vetrolomov in snegolomov *Picea excelsa* (Lam.) Link.
Prelože na Krasu, 1968, hrošči in ličinke pod lubjem vej in vrhača posekane *Picea excelsa* (Lam.) Link.
Ljubljana - drevsnica IGLG, 1967, zarod pod lubjem debelc *Pinus strobus* L., ki je prej obolel po *Cronartium ribicola* Dietr.
Senuše pri Krškem, 1970, zarod pod lubjem *Pinus strobus* L., ki je obolel po *Armillaria mellea* (Vahl) Sacc.
Šentvid - Toško čelo, VIII. 1970, zarod pod lubjem vrhača in vej *Picea excelsa* (Lam.) Link.
Jezero pri Podpeči, XI. 1971, žaga, rovni sistem in posamezni hrošči pod lubjem drobnejših hlotov *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Krašnja - Vransko, I. 1972, ob dovoznih poteh h glavni cesti mnogo dovoženih lubadark *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Tacen, Šmarna gora, II. 1972, rovni sistem in hrošči pod lubjem drobnih sušic *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Zgornji Log v Poljanski dolini, III. 1972, rovni sistem in posamezni hrošči na *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Žiri - Goropeke, III. 1972, hrošči pod lubjem drobnih sušic *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Smrečje nad Vrhniko, III. 1972, posamezne sušice *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Horjul, IV. 1972, hrošči v vrhačih *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Rimš pri Krškem, VI. 1971, zarod v vejah in vrhaču *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Brniki, IV. 1971, hrošči v vejah, vrhačih in drobnih debelcih *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Sorško polje (Mavčiče), V. 1970, hrošči v vrhaču *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Kamniška Bistrica, IX. 1968, zarod v vejah in vrhaču *Picea excelsa* (Lam.) Link.

-*trepanatus* Nödl.

Komen, 1970, hrošči v vejah odmirajočega *Pinus nigra* Arnold.

-*calcaratus* Eichh.

Portorož, 1970, hrošči v vejah in vejicah *Pinus halepensis* Mill.

-*quadridens* Hart.

Trnovše pri Radečah, 1967, zarod pod lubjem vej in vrhačev vetrolomov *Pinus silvestris* L.

Šentvid - Toško čelo, VI. 1971, zarod pod lubjem vej in vrhačev snegolomov *Pinus silvestris* L.

Smrečje nad Vrhniko, III. 1972, hrošči v lubadarki *Pinus silvestris* L.

Brniki, IV. 1972, hrošči v vejah *Pinus silvestris* L.

Vznožje Kokoši pri Sezani, 1968, hrošči v kupih vej *Pinus nigra* Arnold.

Videž pri Kozini, 1968, hrošči v vejah in vrhaču po ognju poškodovanega *Pinus nigra* Arnold.

-*bistridentatus* Eichh.

Lokev na Krasu, 1968, hrošči v mladih debelcih ožganih *Pinus nigra* Arnold.

Rod: *Pityokteines* Fuchs.

-*spinidens* Reitt.

Šmarna gora, V. 1972, hrošči pod lubjem debla sušice *Abies alba* Mill, ki je napadena po *Armillaria mellea* (Vahl) Sacc.

-*vorontzovi* Jakob.

Rakov Škocijan, IV. 1972, hrošči pod lubjem vej *Abies alba* Mill.

Rod: *Ips* de Geer

-*sexdentatus* Boern.

Prelože pri Lokvah na Krasu, 1968, hrošči pod lubjem hlodovine *Pinus nigra* Arnold.

-typographus L.

Radeče, Hotemež, Brunik, Dobrava, Močilno, Jatna, Čelovnik, 1963-1966, zarod ali hrošči ali rovni sistemi pod lubjem sušic, vetrolomov, snegolomov ali v neobeljeni hlodovini *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Prelože nad Lokvijo na Krasu, 1968, zarod pod lubjem debla podrte *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Groblje pri Domžalah, 1971, hrošči oz. zarod v odmirajočih *Picea excelsa* (Lam.) Link. na neprirodnem rastišču in napadenih po *Fomes annosus* Fr.

Ponoviče pri Litiji, 1971, hrošči rojijo in naletavajo na odmirajoče *Picea excelsa* (Lam.) Link, ki je bila v preteklih štirih letih obrščena po *Pachynematus montanus*.

Dol pri Ljubljani (hribovje ob Savi), 1969, zarod pod lubjem lubadarke *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Šentvid - Toško čelo, VII. 1968, zarod pod lubjem debla *Picea excelsa* (Lam.) Link. Jezero pri Podpeči, žaga, XI. 1971, hrošči pod lubjem hlodov *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Krašnja - Vransko, I. 1972, ob dovoznih poteh h glavni cesti mnogo dovoženih lubadark *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Šmarna gora, Tacen, II. 1972, hrošči v sušicah *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Radovljica (Grofija), 1972, hrošči prezimovali v bubilnicah na *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Blagovica, III. 1972, izdelane lubadarke *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Brode v Poljanski dolini, III. 1972, hrošči v neobeljeni hlodovini *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Žiri - Goropeke, III. 1972, hrošči v podrtnici *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Smrečje nad Vrhniko, III. 1972, posamezne sušice *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Horjul, III. 1972, hrošči v podrtnici *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Brniki, IV. 1971, debla sušic *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Sorško polje, V. 1972, hrošči v deblu podrtnice *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Kamniška Bistrica, IX. 1968, zarod pod lubjem debla *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Orešje pri Sevnici, V. 1972, hrošči naletavajo in se zavrtavajo v neobeljen hlod *Pinus silvestris* L.

Rod: *Orthotomicus* Ferr.

-saturalis Gyll.

Hotemež pri Radečah, 1966, zarod pod lubjem podrtnice *Picea excelsa* (Lam.) Link. Ljubljana, drevesnica IGLG, 1968, zarod pod lubjem mladice debelc *Pinus strobus* L., ki je obolevel za *Cronartium ribicola*.

-laricis Fabb.

Prelože, pobočje Videža na Krasu, 1968, hrošči pod lubjem odmirajočih drobnih debelc in vej *Pinus nigra* Arnold.

Šmarna gora, Tacen, III. 1972, hrošči prezimujejo v panju *Picea excelsa* (Lam.) Link.

Sorško polje, V. 1972, hrošči prezimujejo v panju *Picea excelsa* (Lam.) Link.

-erosus Woll.

Portorož, 1970, hrošči v vejah *Pinus halepensis* Mill.

Družina: PLATYPIDAE

Poddružina: Platypinae

Rod: Platypus Herbst

-cylindrus Fab.

Ljutomer, 1971, hrošči in rovní sistemi v plohih Quercus sp.

Žitkovci pri Dobrovniku, 1970, hrošči se zavrtavajo v hlode Quercus robur L.

SUMMARY

It deals with localities of bark beetles of forest trees in Slovenia established in the years from 1964 to 1972. There are also stated two new host plants for two known bark beetles, and that:

Amelancier ovalis Medik. for Scolytus rugulosus Müll. and Pinus strobus L. for Pityophthorus lichtensteini Ratzb.

LITERATURA

1. Escherich, K.: Die Forstinsekten Mitteleuropas, Bd. II, Berlin, 1923.
2. Karaman, Z.: Fauna na Makedonija I, Skopje, 1971.
3. Kuhnt, P.: Illustrierte Bestimmungstabellen der Käfer Deutschlands, Stuttgart, 1912.
4. Mayer, E.: Seznam praprotnic in cvetnic slovenskega ozemlja, Ljubljana, 1952.
5. Reitter, E.: Fauna germanica, Die Käfer des Deutschen Reiches, Bd. V., Stuttgart, 1916.